

Zichtbaarheid van de Kerk

Vaak klinkt de vraag: zijn we als Kerk voldoende zichtbaar in de huidige samenleving? Enerzijds komt de vraag door herinneringen aan het verleden, waarin onze Kerk als maatschappelijke factor een prominente plaats had. Anderzijds getuigt de vraag van missionair verlangen om ook nu als Kerk present te zijn in de huidige samenleving die gekenmerkt wordt door secularisatie.

De vraag om zichtbaarheid heeft te maken met de zending van de Kerk in de wereld. Dat is iets anders dan maatschappelijk de aandacht vestigen op onszelf. Het Tweede Vaticaans Concilie zegt dat de Kerk als doel heeft om onder leiding van de heilige Geest het werk van Christus voort te zetten, die in de wereld kwam om getuige te zijn voor de waarheid, om te redden en niet om te oordelen, om te dienen en niet om zich te laten dienen (Gaudium et Spes 3).

In het licht van de woorden van paus Paulus VI (over de opdracht van de Kerk om te bouwen aan een beschaving van liefde) presenteerde paus Franciscus in 2016 aan jongeren een catechismus over de katholieke sociale leer: de Docat. Hierin staat dat de beschaving van liefde begint bij de bekering van ons eigen hart en onze verzoening met God (51). Dan pas kun je structuren van zonde en onrecht te boven komen, en in solidariteit bouwen aan een beschaving van liefde (102).

Daarom hielden we in ons bisdom een Jaar van Gebed. En het is daarom dat ik in 2019 extra aandacht wil vragen voor onze Kerk als gemeenschap van geroepenen. We zijn geroepen om de blijde boodschap te verspreiden: de liefde van Christus

uitdragen in woord en daad. Maar dan moeten we eerst zelf voldoende doordrongen zijn van het evangelie. Pas dan kunnen we ons als gelovigen door de Heer laten zenden in de wereld, als Kerk in woord en daad Christus' liefde meer hoorbaar en

zichtbaar maken, voor alle mensen van goede wil in de wereld van nu.

+ JOHANNES VAN DEN HENDE
BISSCHOP VAN ROTTERDAM

Kerststal van de O.L. Vrouw Hemelvaart/St. Joseph te Leiden.

© PETER VAN MULKEN

Oud en nieuw!

Met Kerst 2017 zijn we een serie gestart over *Zorg voor ouderen*. Het onderwerp is ruimhartig in de parochies opgepakt. In dit nummer kunt u lezen hoe in het Westland "Een mantel om de ander heen geslagen wordt" (zie pag. 7).

Zo hebben we in de afgelopen jaren ook een impuls gegeven aan onder meer vrijwilligersinzet voor mensen in armoede en initiatieven voor mensen die ongewild werkloos raakten. Telkens hoorden wij van de betrokkenen zelf hoezeer zij eenzaamheid en isolement als schrijnende gevolgen beleefden van de problematiek waarin zij terecht waren gekomen. Ook vrijwilligers gaven ons dit mee. Daarom maken we nu een start met een nieuwe serie artikelen, genaamd 'Ik zie je. Aandacht voor eenzaamheid.'

In onze samenleving hebben veel mensen te maken met eenzaamheid. Dit vindt plaats onder ouderen en onder jongeren. Het is vaak niet zichtbaar. Voor je het weet wordt de kring waarin je leeft steeds kleiner.

In dit nummer treft u hier verschillende artikelen over aan. U herkent deze aan het speciale logo zoals bij deze inleiding wordt gebruikt.

Help mee uit te nodigen voor WJD@Home

Jongeren die niet deel kunnen nemen aan de Wereldjongerendagen (WJD) in Panama kunnen zich nu aanmelden voor WJD@Home op Ameland (25-27 januari). Parochies ontvingen flyers, waarmee ze jongeren uit kunnen nodigen voor wat een bijzonder weekend belooft te worden.

Medewerker jongerenpastoraat Desiree Bühler: 'Veel jongeren hebben tijdens een eerdere WJD of WJD@Home andere jongeren ontmoet, waar ze nog steeds mee bevriend zijn. We vieren met elkaar, zingen en eten met elkaar. We nemen het tegen elkaar op in de pubquiz en er is ook tijd vrij gemaakt om lekker uit te waaien op het strand.'

Vanuit Ameland is er contact met Nederlandse WJD'ers in Panama en worden onderdelen live gevolgd, of parallel aangeboden. Vanuit Nederland reizen in januari iets meer dan honderd jongeren en reisleiding naar Panama, waaronder een kleine dertig jongeren uit het bisdom Rotterdam. Speciaal voor deelnemers aan WJD@home en WJD-gangers naar Panama organiseren Jong Katholiek en Katholieklevens.nl een vlog-training en talentscout.

Zie ook pag. 16.

INHOUD

Bisschop bij Maasstad Ziekenhuis	2
Column	3
Introductie nieuwe leden DCI	6
Inside Out	7
Vastenactie: water!	8
The Passion 2019	12

Christus Koning

3

Twee diakenwijdingen

4

Kerkensie

12

Speld

9

Werk in de zorg toont dat mens tot veel liefde in staat is

De kwetsbaarheid van de mens. Die staat centraal in het werk van de geestelijke verzorging in het Maastricht Ziekenhuis en kwam ook nadrukkelijk naar voren tijdens het bezoek van Mgr. Van den Hende aan het ziekenhuis.

Dat was op 23 oktober. 'In een ziekenhuis is alles gericht op gezond worden en beter worden', vertelde Desirée van der Hijden, katholiek geestelijk verzorger bij het ziekenhuis 'op zuid' de bisschop. 'Bij ons staat de kwetsbaarheid centraal.'

De geestelijk verzorgers werken voor de patiënten in het ziekenhuis en trekken hiervoor op met de verschillende teams die het ziekenhuis heeft. Zoals het team Palliatieve Zorg, waarvan in de loop van het gesprek een arts en een verpleegkundige aanschuiven. Ook medewerkers van het brandwondencentrum ontmoet de bisschop. Hij wordt op zijn beurt vergezeld door bisschoppelijk gedelegeerde voor de categoriale zorg, Emile Boleij. Verder is er tijdens het werkbezoek van de bisschop een lunchontmoeting met de voorzitter van de raad van bestuur van het ziekenhuis, Peter Langenbach. Aan het gesprek met de bisschop nemen ook de protestants-christelijke en de islamitische geestelijk verzorger deel.

Palliatief

Palliatieve zorg heeft, net als de geestelijke verzorging, te maken met verschillende specialismen in het ziekenhuis. De medewerkers van het team

moeten zodoende binnen de organisatie ambassadeurs zijn voor hun eigen werk. Palliatieve zorg is meer dan pijnbestrijding, wordt aangegeven in het gesprek. Het gaat ook om zingeving.

Mgr. Van den Hende: 'Het gaat om de hele persoon en er is motivatie en lange adem nodig voor het werk, met grote eerbied voor het leven dat aan de persoon gegeven is.'

'De verpleegster van het palliatief team bevestigt: 'Het is werken vanuit oprechte liefde.'

De geestelijk verzorgers en het palliatieve team signaleren dat mensen over het algemeen minder kaders hebben dan vroeger voor hoe om te gaan met lijden. Desirée van der Hijden: 'Mensen hebben vaak vanuit de huidige cultuur de tools niet om om te gaan met lijden. Maar die kant heeft het leven ook. En met dat alles kun je waardig mens zijn en gelukkig.'

Herdenken

De geestelijk verzorgers zijn ook beschikbaar voor medewerkers. Dat blijkt onder meer uit de activiteit rond Allerzielen, waartoe het team geestelijk verzorgers het initiatief nam. Tijdens de "Dag van Gedenken", die om praktische redenen niet op Allerzielen zelf wordt gehouden, maar op de eerste woensdag van november (dit

jaar op 7 november), worden de overledenen herdacht. Peter Langenbach geeft tijdens het lunchgesprek met de bisschop aan dat het indrukwekkend is om daarbij de namen te noemen van overleden medewerkers.

Het lunchgesprek is een uitwisseling over de doelen en de organisatie van een ziekenhuis en de doelen en organisatie van een bisdom. Waar het gaat om de plek van de geestelijke verzorging onderstreept de bestuursvoorzitter dat deze zichtbaar is in het ziekenhuis, en dat de contacten goed zijn tussen het bestuur en het team.

Veel impact

Het laatste onderdeel van het werkbezoek van de bisschop is aan het brandwondencentrum. De verpleegkundigen vertellen hoe zij hun werk ervaren, dat het werk met veel impact is, specialistisch maar toch ook heel breed, dat er jonge en oude patiënten zijn die korter of soms echt langere tijd verpleegd worden. Vanwege de zorg aan kinderen is een pedagoog lid van het team. Zij heeft speciaal oog voor de kleintjes en gaat ook mee op hun eerste schooldag na de opname, om de kinderen te vertellen wat er is gebeurd en waar de komende tijd nog op gelet moet worden.

De bisschop is onder de indruk van de inzet. 'U doet uw werk met veel liefde voor de mens', zegt hij als hij bedankt voor de ontvangst. 'Met uw werk laat u zien dat de mens tot veel liefde en zorg in staat is.'

DAPHNE VAN ROOSEDAAL

Randstad avond

'Hoe moet je bidden? En hoe bid je zelf?' Wat zou je degene die deze vraag stelt als eerste willen meegeven? Deze vraag legt Mgr. Van den Hende tijdens de Randstadavond op 12 november voor aan de studenten die hun opleiding volgen tot priester, diaken of pastoraal werk(st)er voor het bisdom Rotterdam.

Voorafgaand aan de lezing op Vronesteyn, bidt de bisschop samen met de studenten het gebed dat geschreven is voor het Jaar van Gebed. 'Als het gaat over gebed, is het eerste boek dat we moeten raadplegen de Heilige Schrift.' De leerlingen van Jezus hadden dezelfde vraag: Hoe moet ik bidden? Naast de Heilige Schrift noemt de bisschop het getijdenboek als tweede bron. Aan de hand van een citaat van een benedictines legt hij uit hoe de psalmen en het innerlijk gebed een wisselwerking kennen die ons tot God brengt. 'Het innerlijke gebed helpt je om een psalm te kunnen bidden. De psalm is het voedsel voor ons inwendig gebed. Als je een gebedsleven hebt dan kan de psalm, het getijdengebed, resoneren in je gelovige hart.'

'Hoe moet ik bidden?' kan een vraag in het pastoraat zijn. Mgr. Van den Hende hoopt dat de studenten zich op die vraag voorbereiden: "Wees niet bescheiden in je antwoord wat bidden voor jou betekent. Open de Schrift en vertel van Jezus die bidt. Het gebed van het Jaar van Gebed, geeft daar een aanleiding voor.", zegt de bisschop.

Een van de studenten zegt: 'Als ik die vraag krijg dan praat ik over heil, hulp en hoop. Heil als dankzeggen: God danken voor al het goede dat je overkomt. Bij hulp: durf te vragen dat Hij je zal helpen. En hoop: leg je hoop en verwachtingen maar bij Hem neer. Als het een mooie hoop is, werkt Hij eraan mee.'

EMY JANSONS

GEKNIPT

Nieuw koor

In de Ursulaparochie is een koor opgericht, zo meldt het Parochieblad Delft. 'Er waren verschillende (jong)katholieken die het mooi vonden om vaker te zingen tijdens de internationale avondmis op zondag om 18.30 uur in de Maria van Jessekerk', zo luidt het bericht. Zo gezegd, zo gedaan. Sinds augustus repeteert het koor, iedere zondag om half vijf in diezelfde kerk. Op zondag 23 september zongen zij voor het eerst in de H. Mis.

'Op basis van reacties na de H. Mis mag je oprecht zeggen dat niet alleen het koor maar ook alle andere mensen razend enthousiast waren!'

Zalig

In de HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, werd op 16 september een kerkproeverij gehouden. Hoe die uitpakte? 'Zalig!', aldus Pieckfijn, het nieuwe blad van de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen.

'De kinderen hebben een mooie wens gekleurd voor aan de cadeautasjes. De kinderen en jongeren hebben samen het Taizélied "Jésus le Christ" gezongen, begeleid door gitaar en fluit.' Parochianen hadden speciaal gasten uitgenodigd om mee te vieren. 'En gasten worden getrakteerd', aldus Pieckfijn. De jongeren van 10age7 bakten koek en taart dat na de viering werd aangeboden, tegen een kleine geldelijke vergoeding die weer ten bate kwam van de speeltuinactie.

Jaar van Gebed

Mgr. Van den Hende sluit het diocesane themajaar op het hoogfeest van Christus Koning.

'Een heel jaar lang hebben we aandacht besteed aan de opdracht van de Heer om te volharden in gebed. We zijn ons juist opnieuw bewust van de noodzaak tot gebed voor heel ons leven.' Op zondag 25 november sloot Mgr. Van den Hende het Jaar van Gebed af tijdens een eucharistieviering in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal in aanwezigheid van de deelnemers aan de bisdombedevaart 2017 naar Rome.

De viering werd muzikaal begeleid door het koor Hortus Musicus Religiosus uit Bergen op Zoom. Aan het eind van de viering klinkt speciaal: 'Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat'. De woorden staan

Koor Hortus Musicus Religiosus uit Bergen op Zoom

geschreven in de schildering van Christus Koning in de absis van de kathedraal, die eind vorig jaar na een restauratie opnieuw is aangebracht.

De bisschop sprak in zijn homilie over Christus als koning van hemel en aarde. 'Christus heeft niets van een koning, zoals we die gewend zijn te zien. En toch stelt Pilatus die vraag: zijt Gij koning?' preekt de bisschop. 'Pilatus is bezorgd, niet zozeer dat Jezus met macht en geweld zijn stoel inneemt, of een heel leger op de been brengt tegen het Romeinse leger. Wel lijkt hij te beseffen dat Jezus iemand is die vele harten heeft geraakt.'

"We mogen vandaag beseffen, dat de Heer op de eerste plaats zijn hart aan ons toont. We mogen vandaag ontdekken wat het fundament is van zijn koningschap. Dat is het gebed en de band met de Vader die Hem gezonden heeft", aldus de bisschop. "We hebben een Jaar van Gebed gehouden, opdat we met de Heer nog meer een gemeenschap van gebed worden. En omdat de Heer ons als zijn leerlingen vraagt, we dat niet kunnen zonder gebed."

Er komt een nieuw themajaar aan over onze Kerk als gemeenschap van geroepenen. Bisschop: 'Ik hoop dat ieder dan kan zeggen: ja Heer, hier ben ik. Het helpt ons als we trouw blijven aan het gebed. In dat gebed kan onze roeping groeien en kan ons antwoord rijpen en kunnen we vanuit de Heer opnieuw naar buiten treden met geloof, hoop en liefde.'

DAPHNE VAN ROOSEDAAL

© PETER VAN MULKEN

Gebed om eenheid

"Recht voor ogen" is het thema voor de "Week van gebed voor de eenheid van de christenen 2019". Het thema haakt aan op de oproep om "recht te zoeken" in het Bijbelboek Deuteronomium en is gekozen door de kerken in Indonesië. De **Week van gebed** voor de eenheid van de christenen wordt georganiseerd door de Raad van Kerken en Missie Nederland en vindt plaats van **20 tot en met 27 januari**.

Indonesië is een groot en zeer divers land. Het bestaat uit 265 miljoen mensen, zeventienduizend eilanden, 1.350 etnische groepen en meer dan 740 lokale talen. Ongeveer tien procent van de inwoners is christen, afkomstig uit diverse tradities. De kerken in Indonesië vinden het belangrijk het recht voor ogen te houden als basis voor eenheid. In hun land hebben zij ervaren hoe onrecht zorgt voor verdeeldheid en exclusiviteit. Dit terwijl de samenleving voorheen juist gekenmerkt werd door samenwerking en solidariteit.

De organiserende Raad van Kerken en Missie Nederland kennen een lange gebedstraditie die teruggaat op initiatieven van ruim honderdvijftig jaar geleden. Wereldwijd bidden miljoenen christenen mee in de gebedsweek. Door samen te bidden blijken zij onderlinge verwantschap te ervaren. Tegelijk tonen ze hun verantwoordelijkheid voor anderen door de problemen van de samenleving in de voorbeden een plek te geven. Afgelopen jaar hebben in Nederland naar schatting zo'n tweehonderdduizend mensen meegedaan met het initiatief.

Psalmen zingen: je ziel en zaligheid erin

Koorzangers, dirigenten, organisten en cantores kwamen op zaterdag 3 november in Rijswijk bijeen voor een studiedag over de psalm in de liturgie. De bisschop sprak in zijn inleiding over de bijzondere plaats van deze gezongen gebeden in kerkelijke vieringen. Hij stelde ook dat psalmen voor koorzangers van compositie tot onderdeel van hun gebedsleven kunnen worden. Verder werd er op de studiedag gezongen; deelnemers maakten kennis met composities van verschillende antwoordpsalmen.

'De psalmen mogen niet ontbreken in het Jaar van Gebed', zegt Mgr. Van den Hende tijdens zijn inleiding. 'Psalmen hebben vanaf het begin een plek gehad in de liturgie, in het biddende leven van de Kerk. Het was al in de synagoge dat men psalmen bad om zich tot de Heer te richten.' Ook in de vroege christelijke liturgie waren al psalmen aanwezig. 'In onze liturgie in parochiekerken is de psalm niet weg te denken', aldus de bisschop. Hij noemt een koor "een plek van geloof".

Marc Schaap, medewerker Kerkmuziek, leidde de studiedag en gaf uitleg aan de deelnemers: 'Psalmen kunnen op verschillende plekken in de liturgie worden gezongen: als intredepsalm, tijdens het offertorium

(het aandragen van de gaven) en tijdens de communie. Op die plekken zijn de psalmen handelinggeleidend.' De antwoordpsalm is dat niet. 'Het is een gezongen Schriftlezing als respons op de eerste lezing. Tegelijkertijd heeft het een scharnierfunctie van de eerste lezing naar het evangelie.'

Ben Kester nam deel aan de studiedag: 'want van zo'n dag kun je altijd iets leren'. Hij is dirigent van het parochiekoor van de parochie H. Andreas in Kwintsheul en zingt ook als cantor psalmen voor: 'Ik vind psalmen prachtig om te zingen. Als je de psalmtekst reciterend zingt, dan leg je op een melodieuze wijze, je gedachten, je ziel en je zaligheid daarin. Dat is hoe ik het beleef.'

Mgr. Van den Hende vraagt de aanwezigen om de psalmen te verspreiden in de parochies: 'Ik hoop dat de psalmen die we instuderen niet alleen een plek hebben in uw eigen leven, in uw eigen hart; maar dat ze ook in de parochies waar u zingt, waar u werkt ten dienste van de liturgie, velen mag aansporen op de weg van de psalmen als een krachtige manier van bidden.'

JOLANDA DE WOLF

COLUMN: Een kerst van... moed!

Ik las een verhaal op internet over de oorlog in Syrië. Er heeft een bombardement plaatsgevonden. De hele wijk ligt in puin. Er zijn enkel nog ruïnes en kraters. Een man kruipt uit de puinhopen. Hij maakt met een paar planken een marktkraampje. Hij zet er een groot bord bij met de tekst: 'Vanaf morgen zijn we weer open!' Een westerse journalist loopt er langs en kijkt er vol ongeloof naar. Hij vraagt: 'Wat ga je hier verkopen? Er is hier helemaal niets meer.' De man kijkt hem aan met ogen waarin het verdriet te zien is en zegt: 'Ik verkoop hoop. Een mens kan niet zonder hoop.'

Zoeken veel mensen dat niet met kerst in onze Kerk: een stukje hoop? Onze tijd heeft zoveel

behoefte aan hoop. Er gebeuren zoveel onbegrijpelijke dingen in onze wereld. Hoop mogen we niet verwarren met een naïef optimisme. (Maak je niet druk, het komt vanzelf goed allemaal.) Christelijke hoop sluit zijn ogen niet voor de realiteit. De Franse auteur George Bernanos schrijft daarom: 'Hoop vraagt geen optimisme of illusies, hoop vraagt moed!'

Christen zijn in deze tijd vraagt moed. Het vraagt ook dat je een authentiek antwoord kunt geven op de vraag waarom geloof moed geeft. Om deze reden maken we in de H. Willibrordusparochie in Hillegom, Lisse en De Zilk een speerpunt van geloofsverdieping en catechese voor volwassenen.

'Weest altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop die in u leeft.' (1 Petr. 3,15)

Moed proef ik bij de jonge mensen die zich op Vronesteyn aanmelden om te onderzoeken of de Heer hen misschien roept tot een taak als priester of diaken in onze Kerk. Ze hebben echt geen illusies dat het een gemakkelijke taak zal zijn. Wilt u voor hen bidden?

PASTOOR ROCHUS FRANKEN
SPIRITUAAL VAN CENTRUM VRONESTEYN

Twée nieuwe diakens voor het bisdom

‘Het is de Heilige Geest die ons bijeenbrengt’, sprak Mgr. Van den Hende, die door handoplegging en gebed Steef Lokken en Henk van Zoelen tot diaken wijdde in een plechtige eucharistieviering in de HH. Laurentius en Elisabethkathedraal.

Vicaris-generaal Tjeerd Visser heette op 10 november de aanwezigen bij de viering welkom. Mgr. Van Luyn sdb was een van de concelebranten tijdens de eucharistie, die muzikaal werd ondersteund door de kathedrale cantorij Laurentius en Elisabeth onder leiding van Marc Schaap, met organist Aad de Kort en solist mevrouw Koole-Mansour. Onder de aanwezigen waren staf en studenten van de opleidingen waarmee Steef Lokken en Henk van Zoelen verbonden waren in de periode van studie en vorming.

In zijn aanbeveling van de wijdelingen vertelde Walter Broeders, rector van Vronesteyn: ‘Steef Lokken was kraanmachinist in de haven van Rotterdam. Hij volgde de diakenopleiding aan het seminarie Bovendonk. Henk van Zoelen was financieel controller en projectcontroller. Hij studeerde theologie aan de TST en volgde daarna het programma van Bovendonk.’

Roepstem

‘Diakens zijn gekozen om de apostelen in hun dienstwerk te helpen, omdat naast de verkondiging en het gebed de dienst aan de naaste in nood een kern-taak is van de Kerk’, preekte de bisschop vanuit de tweede lezing (Handelingen 6, 1-7b). ‘De Kerk bewaart het evangelie om het steeds opnieuw bekend te maken aan alle mensen van goede wil, in de Kerk en buiten de Kerk. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft het zo mooi omschreven, dat iedere mens bekwaam is de roepstem van God te verstaan (Gaudium et Spes 19). De Heer gaat met iedere mens onderweg.’

‘We bidden dat de Heer nog veel mensen mag roepen tot priester of diaken, tot religieus of tot het huwelijk. Er zijn misschien vandaag mensen onder u die denken: waarom ik niet? Het zou goed zijn als vandaag de Heilige Geest het laatste zetje geeft om erover in gesprek te gaan. Want dan kan het evangelie doorgaan in de nieuwe generaties die na ons komen. We mogen het doen met het geloof dat we met de liefde van Christus echt verschil maken in de wereld tot eer van God’, aldus de bisschop.

Collecte

De collecte tijdens de eucharistieviering bracht € 1533,- op, die ten goede komt aan Centrum Vronesteyn voor de diocesane priester- en diakenopleiding en voor de studentenparochie H. Catharina van Alexandrië, die in het bisdom zorg heeft voor katholieke studenten uit het buitenland door ontmoeting in liturgie, catechese en gesprek.

Aan het eind van de viering overhandigde vicaris Visser beide wijdelingen een brief, waarin officieel werd bevestigd dat hun wijding tot diaken had plaatsgevonden.

Henk van Zoelen werkt in de parochie Maria Sterre der Zee (Den Haag). Steef Lokken is werkzaam in de parochie Nicolaas Pieck en Gezellen (Brielle, Hellevoetsluis, Rhoon, Rotterdam-Hoogvliet, Rozenburg, Spijkenisse) en de parochie De Heilige Familie (Achthuizen, Middelharnis, Oud-Beijerland, Oude-Tonge, Puffershoek).

DAAPHNE VAN ROOSENDAAAL

Impulsdag over roepingen

Rector Walter Broeders maakt namens Centrum Vronesteyn deel uit van het Interdiocesaan Roepingen Overleg (IRO). De IRO organiseerde onder het motto 'Beter horen' op 7 november (en Hoogfeest van H. Willibrord, patroon van de Nederlandse Kerkprovincie) in Utrecht een landelijke Impulsdag over roepingen in de parochie.

De Impulsdag begon met een Eucharistieviering in de St. Catharinakathedraal met kardinaal Eijk als hoofdcelebrant.

Kardinaal Eijk memoreerde dat de H. Willibrord één van de eerste geloofsverkondigers in onze streken was.

Leven in geloof

In de Nicolaïkerk verzorgde bisschop Van den Hende een lezing over het thema 'Beter horen'. 'Wanneer het gaat om roeping gaat het om heel de mens die in kracht van zijn geloof wordt aangesproken door God. Roeping heeft te maken met het leven in geloof.' Hij stond stil bij de pauselijke boodschappen die zijn verschenen sinds paus Paulus VI in 1964 de Wereldgebedsdag voor roepingen instelde, die sindsdien jaarlijks op de vierde zondag van Pasen wordt gevierd.

Mgr. Van den Hende kwam vervolgens met een aantal aanvullingen op het motto 'beter horen': 'Om het verband te zien tussen geloof en roeping, moeten we 'beter kijken'. Roeping en gebed horen bij elkaar, daarom moeten we ook 'beter bidden'. De volgende stap is 'meer binden': aan Christus, aan de Kerk, aan elkaar. Verder moeten we 'beter buigen' om Gods roepstem te verstaan. Mensen zijn vaak overtuigd van hun eigen

zwakheden, dat vraagt om 'meer vertrouwen'. Met het oog op de menselijke vrijheid, die bij jongeren vaak leidt tot uitstelgedrag, is 'beter kiezen' van belang. Ten slotte is er 'meer toelag op de roeping tot heiligheid' nodig. Zo kan de geloofsgemeenschap meer dan nu het geval is "een omgeving zijn om Gods roepstem te verstaan."

De Rotterdamse priester Michel Remery, werkzaam voor het jongerenpastoraat in het Aartsbisdom Luxemburg en bekend van het project 'Twitteren met GOD', introduceerde vijf 'stapstenen naar roeping' met kansen en uitdagingen die hij ziet rond roepingpastoraat.

Zuster Madeleine Bouman uit Zutphen is lid van de congregatie van de Missiezusters van het Kostbaar Bloed. Via de website 'Gast in de klas' kunnen schoolklassen op excursie naar haar klooster in Noord-Brabant. Dat aanbod blijkt te werken.

De laatste spreker was Mgr. De Jong, hulpbisschop van Roermond, die namens de Bisschoppenconferentie aanwezig was bij de recente Jongerensynode te Rome. Hij deelde onder meer de twee krachtlijnen die tijdens de synode duidelijk werden: enerzijds de begeleiding van jongeren (op school maar ook online) en anderzijds de verkondiging.

De Impulsdag werd afgesloten met een forumdiscussie onder leiding van dagvoorzitter Jos Geelen, pr. (kanselier van het bisdom Groningen-Leeuwarden). Vanuit allerlei parochies en religieuze gemeenschappen waren vertegenwoordigers aanwezig die actief zijn in de pastorale zorg rond jeugd, jongeren en roeping.

CAROLINE WENTING EN ROLAND ENTHOVEN, AARTSBISDOM

FOTO'S: CAROLINE WENTING

Roeping... geroepen zijn

Opgroeïend in een katholiek gezin was de kerk nooit ver weg. Soms kwam het priesterschap in mijn gedachten op, maar dat stopte ik snel weer weg. Ik ging studeren, werd maatschappelijk werker en bouwde mijn leven op. Ik had plezier in mijn werk, had leuke vrienden en de kerk bleef een mooie rol in mijn leven spelen. Mijn leven liep op rolletjes.

Wanneer ik aan roeping dacht, zag ik de scène van Paulus voor mij. Aangezien ik nooit door een fel licht van mijn fiets was geworpen, was dit op mij niet van toepassing. Toch bleef de gedachte opkomen en het liet mij niet los. De twijfel om te starten met de priesteropleiding bleef bestaan, tot ik bij de oriëntatie hoorde dat je niet aan de opleiding start om gewijd te worden, maar om de roeping te onderscheiden. Dat was een stap die ik wel kon zetten en zo geschiedde.

Aan het begin van mijn studie omschreef ik het gevoel te hebben dat puzzelstukjes op hun plaats vielen. Dat ervaar ik gelukkig nog steeds, maar het is een route geweest. Momenten van bevestiging en momenten van twijfel wisselen elkaar af. Nu sta ik op het punt om mijn oude leven steeds meer los te laten. Mijn huis is verkocht en mijn baan is opgezegd, de opgebouwde zekerheden verdwijnen. Er komt een andere zekerheid voor in de plaats. De zekerheid dat de Heer met mij mee wandelt, nu ik steeds meer onderweg ben om die priester te worden die Hij roept.

Nieuws van Vronesteyn

Belangrijk nieuws voor donateurs!

Vanwege de privacy wet- en regelgeving stoppen de banken per 1 januari 2019 met de doorgifte van adres- en woonplaatsgegevens (AW-gegevens) bij girale overboekingen van betalingszaken aan zakelijke ontvangers. Hieronder valt de doorgifte van AW-gegevens van donateurs aan goede doelen zoals Centrum Vronesteyn.

'Dit betekent dat we vanaf 1 januari niet meer weten van wie we een gift krijgen. We kunnen onze donateurs dan niet meer persoonlijk bedanken of uitnodigen voor bijvoorbeeld een priester- of diakenwijding. De studenten voelen zich werkelijk gedragen door de warme aanwezigheid van vele donateurs bij hun wijding. Het is als een grote familie die om onze studenten heen staat,' zegt rector Walter Broeders.

'Als iemand een gift overmaakt dan worden zijn of haar gegevens alléén gebruikt voor informatie over Vronesteyn en bij bijzondere diocesane gelegenheden. Aan donateurs wil ik nadrukkelijk vragen: **vermeld alstublieft uw naam en adres bij uw gift!**

'Alle donateurs wil ik heel hartelijk bedanken voor hun gebed en hun financiële steun. Ik hoop in het nieuwe jaar ook weer op u te mogen rekenen. Voor u allen een Zalig Kerstmis en Gezegend 2019', aldus de rector.

Sander Verschuur

© PETER VAN MUIKEN

Meer weten over roepingen?

Neem contact op met rector Walter Broeders. T: 0703873804
M: 0627140117
E: w.broeders@bisdomrotterdam.nl

Centrum voor Priester- en Diakenopleiding
Vronesteyn
30 jaar

Oriëntatiedag 2019
Zondag 10 februari
14.00 - 16.30 uur

"Wees niet bevreesd, voortaan zult ge mensen vangen."

Informatie en aanmelding

Rector Walter Broeders
E. priesteropleiding@bisdomrotterdam.nl
E. diakenopleiding@bisdomrotterdam.nl
T. 070 - 3873804 • 06 - 27140117

www.vronesteyn.nl
www.priesterworden.nl
www.diakenworden.nl

Bisdom Rotterdam

DCI met nieuwe bestuurders in actie tegen materiële en geestelijke nood

Verbindend in en buiten de Kerk

Frank Swagemakers is een van de nieuwe DCI-bestuurders. De Zoetermeerder kent het klappen van de zweep, want hij was al voorzitter van de lokale caritasinstelling PCI. Maar niet alleen bestuurlijke ervaring is hem niet vreemd; hij weet ook wat het is om de handen uit de mouwen te steken. In de parochie bezoekt hij als vrijwilliger ouderen en hij werkt mee aan de totstandkoming van de ouderenvieringen. Bovendien coördineert hij het vervoer van ouderen naar de vieringen.

Een belangrijk streven van Swagemakers is om ouderen en zieken actief te betrekken bij activiteiten, en bij vieringen. Juist als je het risico loopt te vereenzamen is het goed om anderen te ontmoeten, zeker als die ontmoeting plaatsvindt in het kader van een viering. Zo snijdt het mes aan twee kanten: ontmoeting en versterking van het geloof.

De verbindende inzet van de nieuwe DCI-man beperkt zich niet tot de kerk. 'Vanuit de PCI ontmoeten we mensen van buiten de RK Kerk die met hulpvragen komen en die we in contact kunnen brengen met anderen; om hun lot te delen of om samen hun last te dragen.' Die 'anderen' kunnen kerkelijke vrijwilligers zijn, maar dat is allerm minst de norm. 'Buiten de Kerk zoek ik via de wijkcentra naar mensen die hulp behoeven en contacten willen leggen.'

Eenzaamheid op veel plekken op de loer

De Diocesane Caritas Instelling - de caritasinstelling van het bisdom, DCI - ondersteunt financieel projecten met een diaconaal karakter. Vanaf Kerstmis staat het bestrijden van eenzaamheid als thema centraal in het bisdom. Wilbert van Erp, voorzitter van de DCI over dit thema: 'Eenzaamheid centraal stellen is een goede zaak. Het is belangrijk om parochie-activiteiten te ontwikkelen gericht op het bestrijden van eenzaamheid. In elke geloofsgemeenschap zijn mensen te vinden die ouder worden en bij wie hun wereld kleiner wordt, vaak kleiner dan hen lief is.'

Als Schuldhulpmaatje en als bestuurslid van de caritasinstelling in eigen parochie (de zogenaamde PCI), komt Wilbert van Erp soms schrijnende

gevallen van eenzaamheid tegen: 'Eenzaamheid ligt op veel plekken op de loer. Soms zijn financiële problemen de oorzaak van eenzaamheid, omdat er schaamte is of simpelweg omdat de deur uit gaan geld kost. Maar je komt ook eenzaamheid tegen daar waar het in materiële zin aan niets ontbreekt. Dan staat men bijvoorbeeld alleen door het wegvallen van vanzelfsprekende contacten of door het verlies van een partner. Als je dan langsgaat, delen de mensen hun hele verhaal met je. In de parochie proberen de eenzaamheid wat weg te nemen is niet alleen nuttig, maatschappelijk gezien, het is ook een manier om dat wat we leren uit de Bijbel in praktijk te brengen. Onze bisschop spreekt hier regelmatig over. Hij benadrukt dat naast bidden, we ons geloof - soms letterlijk - handen en voeten moeten geven.'

De DCI steunt geen individuen maar projecten. Vaak ook projecten waarin het bestrijden van eenzaamheid een component is. Zo is onlangs de aanleg van een keuken op locatie gefinancierd. In die keuken wordt gekookt voor gezamenlijke maaltijden, een belangrijke activiteit om contact te maken met de ander.

Wilbert van Erp: 'Wanneer de DCI geld besteedt aan een project dan is dit om geestelijke of materiële nood te lenigen. Vanuit die visie proberen we te werken om ons geloof in het dagelijks leven gestalte te geven.'

Hulp is wederkerig

Ook Tom Boesten heeft zijn sporen verdiend in de hulpverlening. Van 2000 tot 2013 zat hij in het bestuur van het KCW, later Mara, en vanaf 2006 tot aan de opheffing in het bestuur van de RCI (Regionale Caritasinstelling) Rijnmond. Bij Mara leerde Tom Boesten de maatjesprojecten kennen: een project voor thuisloze jongeren en een ander voor tienermoeders.

'Wat ik daardoor ging zien was dat eenzaamheid de keerzijde is van zelfstandigheid. In onze samenleving is zelfstandigheid een grote waarde. Iedereen wil op eigen benen kunnen staan, niet van anderen afhankelijk zijn. Dat geldt voor jong en oud. Het is ook politiek beleid om dat te bevorderen.'

Dat heeft zeer mooie kanten, aldus Rotterdammer Tom Boesten, maar kan ook slecht uitpakken. Bij sommigen lukt het niet om zelfstandig te leven. Door wat voor oorzaak dan ook. Ik denk dat we vanuit de Katholieke Kerk er een andere waarde naast kunnen leggen: de gemeenschap. Je bent nog steeds waardevol als je van anderen afhankelijk bent. Een mooi voorbeeld zijn volgens de DCI-bestuurder de verhalen van mensen die werken in de thuiszorg. Zij geven niet alleen hun zorg, maar vertellen ook vaak hoe mooi ze het contact met de mensen vinden. Iemand die anderen kan helpen, wordt daar vaak blij van. Als je het zo bekijkt, is om hulp vragen daarom helemaal geen 'klus', maar juist iets moois, aldus Tom Boesten.

Iets betekenen voor een medemens

Johan Dooremalen kent een cv dat enigszins vergelijkbaar is met Swagemakers. Ook hij verdiende zijn sporen in de PCI en ook hij steekt veel energie en tijd in ouderen. Dat doet hij bij de Katholieke Bond van Ouderen in Berkel en Rodenrijs, sinds ruim vier decennia de woonplaats van het geboren Rotterdamse wederopbouwkind.

In zijn KBO-inzet is "eenzaamheid" een sleutelbegrip. 'Een speerpunt in mijn werk als ouderenadviseur', en dan natuurlijk met name de bestrijding ervan. Met die ervaring en ook wel hartenwens meldde Dooremalen zich ook aan om een bijdrage te leveren aan het nieuwe project "Ik zie je. Aandacht voor eenzaamheid". De Berkelaar, ook als kosten actief rond de liturgie in zijn parochie, vat die betrokkenheid samen in een eenvoudig motto: 'Iets betekenen voor mijn medemens is een belangrijke insteek voor mijn leven.'

TED KONINGS

Eenzaamheid ...

Na de wandeling door het Kralingse Bos kwamen we nog eens samen in de zaal van de Sint Caeciliakerk, vanwaar we ook vertrokken waren voor deze eerste wandeling bij gelegenheid van de Wereldgebedsdag voor de schepping.

Het weer was ons op deze eerste september goedgezind geweest en de meestal oudere deelnemers uit de verschillende parochiekernen hadden zich kranig gedragen. We sloten af met een gebedsmoment waarin we terugblikten op deze wandeltocht waarin een aantal meditatieve momenten was opgenomen en een maaltijd in de schaduw van grote bomen met uitzicht op de Kralingse Plas.

Tot slot toch nog maar evalueren, ofschoon dat niet was voorzien in het programma, meende de organisator. Positieve reacties, maar toch één kritisch geluid: 'Dat van die stilte onderweg', zei een duidelijk geïrriteerde deelnemer. 'Daar was ik niet voor gekomen. Dat heb ik thuis de hele dag al.' Gelijk een reactie van de organisatie, die het belang van stilte tijdens deze wandeling verdedigde. En ik wist dat ik een afspraak met hem moest maken.

Bij mijn bezoek bleek dat hij plotseling met eenzaamheid te maken had gekregen. Thuis had hij alleen nog maar zichzelf om tegen te praten. Daarom kwam de niet al te lange wandeltocht, met kans op gesprek, midden op de dag hem gelegen.

Pastoor Huub Flohr, parochie Sint Christoffel

© FRANS KLESTERLEE

Een mantel om de ander heen slaan

Zorg voor ouderen

Aan de vooravond van de naamdag van Sint-Maarten – de heilige die zijn mantel doormidden sneed en de helft aan een arme man gaf – vond in het Westland een avond plaats in het teken van zorg aan ouderen. Centraal op deze avond stond de vraag: Hoe ga je in gesprek met ouderen, ook wanneer de man of vrouw naast je in nood verkeert, ernstig ziek is of in een isolement leeft?

Diaken Ronald Dits opende de avond met de tekst van een kinderlied over Sint-Maarten en heette de ruim zestig deelnemers aan de avond welkom: 'De dag van Sint-Maarten is niet voor niets de Dag van de Mantelzorg geworden. De mantel om iemand heen slaan, dat is misschien wel de kern van de zorg die wij aan ouderen proberen te bieden. Vanavond gaan wij dieper in op de vraag hoe je werkelijk in gesprek gaat met ouderen. Natuurlijk praten we over het weer, of over hoe duur de boodschappen zijn, maar dan? Welke mogelijkheden hebben we om een echt gesprek te voeren?'

Gastspreekster van de avond was Rafaël Maria Theuvenet. Zij werkt als psycholoog en geestelijk verzorger bij Avant Sanara. Ze gaat op interactieve wijze met de deelnemers in op het thema van de avond. Wanneer zij opent met de vraag "Hoe ziet u

het leven?", komen uiteenlopende antwoorden naar voren: 'Het leven is een bloem.' 'Het leven is groei naar de eeuwigheid', 'Het leven is een weg waarop je de ander tegenkomt, soms heb jij iemand nodig, soms hebben anderen jou nodig.'

Groeien

Theuvenet benadrukt dat het belangrijk is dat je er bij stilstaat wat je eigen beeld van het leven is. Dat bepaalt mede hoe je mensen tegemoet treedt en hoe je in gesprek gaat: 'Wij spreken over ouderen vaak in termen van nog. U rijdt nog auto? Woont u nog zelfstandig? Maar we benadrukken nooit wat we al ontwikkeld hebben. Vragen we wel eens een oudere: Bent u al geduldig? Kun jij al vergeven? Kijk eens anders naar oude mensen. Ze groeien en verlangen nog. Als we dat niet onderkennen, hebben we geen oog voor de wijsheid van ouderen. Wij mensen groeien in spirituele zin nog tot de laatste minuut van ons leven. Dit besef is belangrijk omdat we daarmee ouderen anders tegemoet treden. Ga je bij iemand van 95 op bezoek, of bij iemand die nog op weg is?'

Wat kan ik doen?

De aanwezigen op de avond – allen betrokken bij zorg aan ouderen

© RONALD DITS

vanuit de parochie – kwamen vanuit alle deelgemeenschappen van de parochie, uit plaatsen als Hoek van Holland, Naaldwijk, De Lier, Monster, Honselersdijk. Zij onderhouden contact met nabestaanden van overledenen, bezoeken ouderen thuis of in het verzorgingshuis, of bieden activiteiten aan voor ouderen. Vanuit hun ervaring, ook met moeilijke situaties, brachten ze vragen naar voren:

'De mevrouw die ik bezoek zegt regelmatig: "Ik heb de hele dag pijn. Ik vind het rot dat ik wakker geworden ben vanochtend. Van mij hoeft het niet meer." Wat kan ik als bezoekende doen?'

Theuvenet: 'Probeer de ander te laten praten. Stel open vragen: Vindt u het fijn als ik toch kom? Waar kan ik u een plezier mee doen? Als je die

persoon maar onder woorden laat brengen, laat spreken. Er gaat een genezende werking uit van gehoord worden. Oprechte belangstelling. Ik zet nu even de deur open voor u.' Iets ondernemen is ook een mogelijkheid. 'Je moet er ook een beetje lef bij inzetten. Iets voorlezen bijvoorbeeld. Een bezoeker vertelde me eens dat ze Psalmen voorleest. De mevrouw die zij bezoekt kent ze alle uit haar hoofd, maar luistert alsof ze de psalmen voor het eerst hoort', aldus Theuvenet, 'Problemen kun je vaak niet oplossen. Maar iedereen is te helpen in de vorm van bevestiging, van aandacht. Wij spreken wel van palliatieve zorg wanneer mensen ongeneeslijk ziek zijn. Vergeet niet: Pallium betekent mantel. Wij kunnen die mantel voor ouderen zijn.'

JOLANDA DE WOLF

Koken tegen eenzaamheid

Jongerengroep 'Inside Out' van parochie De Vier Evangelisten verzorgt een paar keer per jaar een gratis driegangendiner voor eenzame mensen. Ook parochianen mogen aanschuiven.

Bart van Leeuwen (31) hoeft je niet uit te leggen wat eenzaamheid is. Als woon- en zorgbegeleider voor patiënten met Korsakov ziet hij dagelijks wat het hebben van weinig sociale contacten met mensen doet. De voorzitter van jongerengroep 'Inside Out' van parochie De Vier Evangelisten (Den Haag-Zuid) begon drie jaar geleden Het Restaurant, een initiatief dat jaarlijks vier à vijf keer per jaar plaatsvindt. Parochianen mogen voor tien euro een driegangenu menu verorberen, mensen die eenzaam zijn of nooit de mogelijkheid hebben om naar een restaurant te gaan, mogen gratis aanschuiven. Denk hierbij aan cliënten van de Voedselbank, daklozen en verstandelijk gehandicapten.

Geluk

De jongeren voelen zich vanuit het geloof geroepen om oog te hebben voor mensen die te maken hebben met eenzaamheid. 'Het Restaurant vervult mij', zegt Van Leeuwen. 'Het is mooi dat ik met mijn passie, namelijk koken, een ander iets kan geven wat hij of zij eigenlijk niet kan betalen. Het zien van het geluk op de gezichten als het eten wordt opgediend, is ontzettend gaaf.'

Zo'n twaalf jongeren helpen mee, van koken tot uitserveren. Het is voor hen een sport om het eten niet koud op te dienen én ervoor te zorgen dat de gasten

met elkaar in gesprek gaan. Van Leeuwen: 'Elke avond zitten in eerste instantie de parochianen bij elkaar, maar even later worden er stoelen verschoven en gesprekken aangegaan. Dáár gaat het ons om.'

CELINE TIMMERMAN

Het Restaurant, een meervoudige diaconale activiteit

'De opzet van initiatiefnemer Bart van Leeuwen, voorzitter van jongerengroep Inside Out, was mensen, levend in armoede, een keer buitenshuis te kunnen laten eten, voor niets of tegen een hele geringe vergoeding. De kosten van de maaltijden zouden goeddeels worden gedragen door de meer welgestelde deelnemers, die voor hun maaltijd een hoger maar acceptabel bedrag betalen. Dit is nog steeds het uitgangspunt van Het Restaurant, maar we zien in de praktijk dat dit initiatief nog een paar positieve uitwerkingen heeft.

Mensen die alleen zijn komen ook naar Het Restaurant en ontmoeten daar mensen, bouwen een klein netwerkje op. Ook nodigen de jongeren regelmatig een groepje mensen met een verstandelijke beperking uit, waardoor ze positief bijdragen aan integratie van deze medemensen in de samenleving. Zo geeft Inside Out gehoor aan de uitnodiging van Jezus om je naaste te dienen, en die naaste vooral te vinden in de mens die door wereldse ogen vaak niet wordt gezien.'

Diaken Jos van Adrichem

Gouden speld voor Katwijkse zangertjes

Klatterend applaus klonk er vanuit een goed gevulde H. Joannes de Doperkerk in Katwijk, toen de drie jubilarissen Anna, Eva en Grainne van kinderkoor De Vrolijke Noot onderscheiden werden. Dat gebeurde in een zogenaamde St.-Jansviering waarin Mgr. Van Luyn sdb celebrant was. Aan het eind van de viering ontvingen de drie een gouden speld, uitgereikt met een oorkonde van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging.

De zangers ontvingen deze nieuwe landelijke erkenning omdat zij vijf jaar lid waren van De Vrolijke Noot. Daarnaast werden er ook vier Gouden Duimen uitgereikt. Dit is een erkenning vanuit het koor zelf als kinderen tot en met groep 8 lid zijn, een traditie inmiddels in Katwijk.

Anna, Eva en Grainne waren bijzonder verrast, want de Gouden Duim hadden ze wel verwacht, maar van deze nieuwe onderscheiding hadden zij geen weet. Alle andere Vrolijke Noten waren onder de indruk en begonnen direct te rekenen of zij ook nog in aanmerking komen voor een gouden speld.

De volwassenen aanwezig waren het er gauw over eens: deze nieuwe onderscheiding is een mooie erkenning voor kinderen die zich jarenlang inzetten om de vieringen op te luisteren.

AGNES BOL,
PAROCHIEKERN H. JOANNES DE DOPER

© STUDIO GRAAFLAND/BASISSCHOOL RK. DE HORIZON

Abdijdag in de Christus Koningparochie

De Christus Koningparochie besloot ter inspiratie van de parochianen en vanwege het Jaar van Gebed een zogenaamde abdijdag te houden. Ook vormde de dag een mogelijkheid voor ontmoeting tussen parochianen van de vijf kernen die sinds 2015 de parochie vormen.

Dat gebeurde op zaterdag 20 oktober, in Nootdorp, een van de vijf dorpen. Leidend op de dag was het thema van de Korinthebrief (1Kor. 12,12): "We zijn allemaal onderdeel van het ene lichaam van Christus". Ieder maakt met zijn of haar inzet en talenten onderdeel uit van dit ene lichaam van Christus.

Een kleine werkgroep bereidde de dag voor. Veertig mensen deden mee. Mgr. Van de Hende was uitgenodigd om een lezing te houden over de éénheid van het lichaam van Christus. Hij hield een prachtig en krachtig betoog over soorten van gebed en netwerken van liefde.

Gevoed door deze lezing van de bisschop werd de dag voortgezet op het ritme van getijdengebeden, Emmausgesprekken, Lectio Divina, rozenkransgebed en eucharistieviering. Vooral de Emmauswandeling, waarbij mensen twee aan twee op pad werden gestuurd met enkele vragen, zorgde voor mooie verrassingen. Heel mooi en verrassend hoe de Heilige Geest na het uitspreken van een gebed, koppels vormde. Zij kregen het verzoek de eerste minuten in stilte naast elkaar te wandelen, om zo ruimte te creëren voor Gods aanwezigheid en ontmoeting. Verschillende mensen hebben al sprekend met elkaar, Jezus in hun midden mogen ervaren. Jezus Christus wandelde als het ware met hen mee.

© CHRISTUS KONINGPAROCHIE

De verrassende ontmoetingen, het mooie weer en de omgeving samen met de ruimte voor eigen inbreng die er volop was, zorgden voor een onvergetelijke dag. Er ontstonden nieuwe en hernieuwde onderlinge contacten, de eigen meegebrachte lunch smaakte heerlijk bij de mosterdsoep die de diaken had gekookt en het warme avondeten dat door de jongerengroep werd verzorgd, maakte deze abdijdag zeer de moeite waard. Een vervolg staat al gepland.

DIAKEN DICK VRIJBURG EN PAROCHIAAN JOKE LAAN

HOSBO | STEIGERBOUW

wenst het bisdom
een gelukkig kerstfeest en
een constructief 2019

T. 010 - 4627493
E. info@hosbo.nl

Foto: Johan Wouters

J.A. LOPS & ZN B.V.
TIMMER- EN METSELBEDRIJF

J.A.Lops & Zn. BV is een Rotterdams aannemingsbedrijf dat sinds 1892 in de havenstad en omgeving zijn werkzaamheden verricht in opdracht van particulieren, architecten, woningbouwverenigingen, VVE's, makelaars en vastgoedbeheerders.

Vanuit het kantoor en de werkplaats in de Provenierswijk, dus hartje Rotterdam, wordt er in alle delen van de stad - maar ook daar buiten - gewerkt met all-round vaklieden.

J.A. Lops en Zoon B.V. Versijdenstraat 35-B · 3033 TJ Rotterdam
010 465 72 70 · info@lops.nl · www.lops.nl

Eenzaamheid onder jongeren

Een vormeling tijdens de voorbereiding van de 'terugkomviering': 'Op de basisschool heb je vrienden, goede vrienden, maar als je in de brugklas zit is het niet meer zo vanzelfsprekend als op de basisschool. Oude vrienden raken buiten beeld. Zij gaan naar een andere school. Ineens blijken vrienden van de kindertijd geen vrienden voor het leven. Vriendschappen gaan dus voorbij en dat is best even eenzaam.'

Een andere jongere:

'Weet je dat eenzaamheid onder jongeren een groot probleem is. Het wordt onderschat, omdat we er als vanzelfsprekend vanuit gaan dat jongeren zich omringen door leeftijdgenoten en een druk sociaal leven erop nahouden.'

PASTOOR JAAP
VAN DER BIE, H.
NICOLAASPAROCHIE,
ZOETERMEER

© CORDAID BENNO NEELEMAN

Schoon water verandert alles

De droogteperiode van afgelopen zomer liet ons even beseffen, dat er zelfs in ons waterrijke land grenzen zijn aan de beschikbaarheid van schoon water. De gevolgen waren voor ons nog te overzien. Voor veel mensen in andere delen van de wereld is de situatie veel nijpender. Voor hen is water schaars en vaak ook moeilijk bereikbaar. En als er wel water in de buurt is, blijkt het geregeld vervuild.

Dat gebrek aan schoon drinkwater veroorzaakt tal van problemen. Naar schatting tachtig procent van de ziekten in ontwikkelingslanden wordt veroorzaakt door vuil water. De tijd die kinderen en vrouwen nodig hebben om water te halen, kunnen zij niet besteden aan andere nuttige zaken: naar school gaan, leren lezen en schrijven, geld verdienen of zorgen voor het gezin. En water halen, soms meerdere uren gaans, is een zware inspanning en niet zelden onveilig.

Maar schoon water is niet alleen van belang voor de directe consumptie. Wereldwijd is zeventig procent van het watergebruik bestemd voor landbouw en irrigatie. Een tekort aan water leidt tot mindere opbrengsten en verergert armoede en honger. En het kan ook leiden tot gewapende conflicten en oorlogen.

Schoon drinkwater is van levensbelang. Daarom vraagt Vastenactie in de Veertigdagentijd van 2019 aandacht voor deze thematiek. Vastenactie steunt verschillende projecten, die schoon water bij de mensen brengen. Daarbij heeft ze niet alleen oog voor de materiële onderdelen als waterputten, -reservoirs en -leidingen, maar ook voor de sociale aspecten als onderhoud en beheer.

Een waterput aanleggen is één ding, er voor zorgen dat die niet vervuult en dat mensen niet van gebruik worden uitgesloten, is minstens zo belangrijk. Op de website www.vastenactie.nl/projecten is meer informatie te vinden over waterprojecten in Nicaragua, Niger, Congo, Sierra Leone en Indonesië.

In enkele parochies zal in het Veertigdagenproject worden gewerkt met een eigen doel. Sommige van deze projecten hebben ook een watercomponent. Geen toeval. Water is van levensbelang. Schoon water verandert alles.

JAN MAASEN

Rustieke begraafplaats & crematorium

R.K. Begraafplaats & Crematorium St. Laurentius is kleinschalig en klantvriendelijk. Wij hebben persoonlijke aandacht voor de wensen van de mensen die hier begraven of gecremeerd willen worden. Ook voor de nabestaanden hebben we de grootste zorg.

De Rooms-katholieke begraafplaats St. Laurentius die stamt uit 1867, is een Gemeentelijk Monument, een groene oase, een plek van rust en spiritualiteit. Het terrein ligt midden in de stad Rotterdam, centraal in Crooswijk. St. Laurentius heeft in honderdvijftig jaar een heel eigen plek veroverd in de buurt en in de stad. In de loop der jaren is St. Laurentius niet alleen voor Rooms-katholieken een gedenkwaardige begraafplaats geworden, maar ook voor andersgezinden. Een rustieke en serene plek waar eenieder troost vindt.

Intiem, betrokken
en zorgzaam

Nieuwe Crooswijkseweg 123, 3034 PN Rotterdam
T 010 - 413 63 08 | www.begraafplaatslaurentius.nl
Wij zijn 7 dagen per week voor u geopend.

Winterdiner

Onlangs waren we in de Morgenster samen met een heel netwerk van mensen: de Vierstroom, de Kledingbank, de kapper van de Morgenster, activiteitenbegeleiders enz. De bijeenkomst was een eerste stap om op 15 november een winterdiner te organiseren voor 60 eenzame ouderen in de wijk rondom de Morgenster. Omdat er vanuit onze kerk veel vrijwilligers zijn die ouderen regelmatig thuis bezoeken was ook ik daar. Wie kunnen we uitnodigen? Hoe gaan we hen verwennen met 'gratis nieuwe kleding van de Kledingbank', een gratis kappersbeurt van de huiskapper, entertainment door vrijwilligers tijdens het diner, Sinterklaascadeaus van de Vincentiusvereniging, maar vooral om de ontmoeting met andere mensen. Even een avond niet alleen thuis hoeven zijn. Alleen zijn is niet hetzelfde als eenzaam zijn.

ELLA FEIJEN, PASTORAAL WERKSTER H. NICOLAASPAROCHIE, ZOETERMEER

Beseffen dat God voor iedereen is mens geworden

Kerstdiner in Delft

Het is ondertussen een traditie geworden: de kerstviering met kerstdiner in de Maria van Jessekerk in Delft. Zo'n honderdvijftig mensen komen samen in de kerk, dit jaar al voor de zestiende keer. Het zijn mensen die het om welke reden dan ook extra moeilijk hebben in de samenleving van vandaag en er vaak alleen voor staan. Zo'n vijftig vrijwilligers zijn actief om de viering en het diner mogelijk te maken. Zo wordt de maaltijd bereid door serviceclub Kiwanis Delftsblauw. Anderen serveren en ruimen op. Ook de Delftse jongerengroep M25 helpt mee.

Diaken Jan Lamberts: 'Het kerstdiner wordt georganiseerd vanuit de idee dat rond Kerstmis eenzaamheid dubbel zo sterk voelbaar is voor de mensen. Wanneer je geen familie hebt of bijvoorbeeld door schulden in een sociaal isolement bent geraakt, dan is deze tijd van het jaar extra zwaar. Voorheen was de doelgroep vooral de dak- en thuislozen. Maar de maatschappij is ingewikkelder geworden. Het zijn niet meer alleen daklozen die in een isolement leven. Het doel van de activiteit is de mensen te laten ervaren dat ze er wel degelijk bij horen en hen iets mee te geven van het licht van Kerstmis.'

Open deur

Wanneer rond vier uur de deuren open gaan en de koffie met lekkers klaarstaat, druppelen de eerste bezoekers binnen. Er wordt gepraat in een ontspannen sfeer. Vanaf half zes klinken het kerstverhaal en kerstliederen. Rond kwart over zes wordt het buffet met voor-, hoofd- en nagerecht geopend.

Diaken Lamberts: 'Dit jaar is het thema van de avond: "De deur staat open. Ook voor jou!" Tijdens de overweging ga ik in op het thema en hoop dat de mensen ervaren dat God ook voor hen mens is geworden. Het Christuskind werd door de herders het eerst gezien. Herders! Niet bepaald de hooggeplaatsten. Ik probeer de mensen zich te laten realiseren dat zij niet minder zijn dan anderen, ook al verkeren ze wellicht in een moeilijke situatie.'

'We verspreiden posters en nodigen per brief uit, maar reclame is eigenlijk niet nodig. Vanuit het Westland komt elk jaar zelfs een bus met gasten. Deze mensen, die gebukt gaan onder eenzaamheid, willen we - juist rond Kerstmis - een steuntje in de rug geven. Dat het aantal gasten nog steeds toeneemt, laat zien dat dit nog steeds hard nodig is.'

JOLANDA DE WOLF

© JOHAN WILLEMS

KBO Rotterdam

Kwaliteit van leven en omzien naar elkaar

KBO Rotterdam zorgt voor de belangen van senioren:

Bij de gemeente en de politieke partijen maken we duidelijk wat de speerpunten zijn van de senioren in Rotterdam.

We staan klaar om senioren voorlichting en advies te geven over: zorg, welzijn, wonen, veiligheid, digitalisering, koopkracht en zingeving.

Wij informeren de senioren in Rotterdam over belangrijke onderwerpen voor senioren en wij organiseren meerdere activiteiten voor onze leden. Zie ons magazine De Senior of ga naar onze website: www.kborotterdam.nl

Voor meer informatie; neem contact op met Sonja Krijgsman-Nijdam; via tel.: 06 28 252 057 of via email: info@kborotterdam.nl

MONUMENTENWACHT ZUID·HOLLAND

Wij houden van uw kerk, net als u.

Monumentenwacht Zuid-Holland ondersteunt eigenaren en beheerders bij het onderhoud of de restauratie van hun monument.

- Onafhankelijk advies en kwaliteitscontrole
- Meerjarenonderhoudsplan met begroting
- Begeleiding bij restauratie- en/of onderhoudstrajecten
- Aankoopkeuringen
- Subsidieadvies

Monumentenwacht Zuid-Holland
T 015 215 43 68
E info@monumentenwacht-zh.nl

www.monumentenwacht-zh.nl

Huis voor de Pelgrim

Onze reizen brengen je verder

Geheel verzorgde bedevaarten naar

Lourdes

Banneux Fátima Israël Rome

Suriname Zuid-Italië Wandelen

Huis
voor
de
Pelgrim

Vanaf € 250

Bij Lourdesreizen speciale kortingsmogelijkheden voor verzekerden van CZ

Huis voor de Pelgrim Vraag de uitgebreide brochure aan
info@huisvoordepelgrim.nl www.huisvoordepelgrim.nl

T: 043 - 3215715

Onderhouden en verbinden

Dit voorjaar werd ernstige slijtage geconstateerd aan de klokkenstoel in de toren van de St. Victorkerk (parochie Sint Maarten) in Noordwijkerhout. In het kader van een plan voor groot onderhoud van kerkgebouw, pastorie, kosterswoning en Victorhuis werd de klokkenstoel als eerste onder handen genomen. Tijdens de reparatie deze zomer konden de drie klokken zich niet laten horen en stelden de kerkgangers zich tevreden met een vervangend exemplaar op het kerkplein.

Links Theo Clemens, koster-vrijwilliger en Maarten v.d. Nieuwendijk, kerkganger.

© PETER VAN MUIJLEN

Met een nieuwsbrief en het motto onderhouden en verbinden worden de "Victorianen" op de hoogte gehouden van de voortgang van het groot onderhoud en worden acties aangekondigd voor fondsenwerving.

Pastor Peter Owel benadrukt het belang van kerkgebouw en omgevende percelen voor de St. Victorgemeenschap: 'Hier kwamen en komen mensen samen om het dierbare geloof te beleven en uit te dragen. De St. Victorkerk heeft een belangrijke verbindende functie in parochie en maatschappij. Onderhouden en verbinden zijn de belangrijke pijlers die draagkracht geven aan ons geloof.'

Eind september konden de klokken weer luiden vanuit een vernieuwde klokkenstoel. Aan het slot van de eucharistieviering op het Victorfeest op 7 oktober bracht Herenkoor St. Caecilia o.l.v. Francesco Selhorst een speciaal lied ten gehore op de wijze van het Limburgse lied Loeënde klokken.

FRED GROOT
PASTORAAL WERKER MET EMERITAAT

"Lernen" op Dag van het Jodendom

De Dag van het Jodendom heeft als thema "Lernen". Een heilige bezigheid. Het woord "leren" kennen we in het Nederlands als "leren". In de Joodse betekenis is leren een heilige bezigheid om de Tora en de traditie van het Jodendom beter te leren begrijpen.

De **Dag van het Jodendom** vindt plaats op **17 januari**. Rond de dag zullen er lezingen en ontmoetingen worden gehouden om dit thema te verdiepen. Daarnaast wordt er lesmateriaal ontwikkeld voor het onderwijs.

De Dag van het Jodendom is een initiatief van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en beoogt kennis over het Jodendom onder christenen te bevorderen. Tevens wil dit initiatief de actieve dialoog tussen Joden en Christenen stimuleren.

Meer actuele informatie is te vinden via www.dagvanhetjodendom.nl.

't Zal je maar gebeuren

Elf jaar werken in Den Haag bracht diaken Ronald van Berkel bijeen in zijn boek "'t Zal je maar gebeuren". Veel werk van een diaken is zichtbaar, maar dit boek geeft een beeld van wat er allemaal buiten het gezichtsveld gebeurt. Door de opgeschreven verhalen ontstaat een beeld van de Kerk die niet alleen voor 'de zondag' is, maar ook middenin de maatschappij staat en actief is voor mensen die hulp en ondersteuning hard nodig hebben. Hij geeft door middel van twintig waargebeurde verhalen een intiem inkijkje in zijn werk in de Schilderswijk en andere krachtwijken van Den Haag.

Het boek kost € 18,95. ISBN 978-94-6247-109-2. De opbrengst gaat volledig naar het Willibrordkamp van de Haagse parochie Maria Sterre der Zee. Kijk voor meer informatie over het goede doel, dat in 2017 de Diaconieprijs van het bisdom Rotterdam won, op I: <https://www.rkdenhaag.nl/geloofsgemeenschappen/h-agnes/zomerkamp/>.

Eenzaamheid

Op de vraag hoeveel eenzaamheid er is in onze samenleving kan ik als pastor moeilijk antwoord geven. Ik ontmoet wel eenzame mensen, maar ik weet niet of die paar gevallen een groot deel zijn of slechts het topje van de ijsberg. Ik vermoed het laatste, want het kenmerk van eenzamen is dat ze weinig contact en hulp zoeken.

Waar tref ik als pastor eenzaamheid aan? Vooral bij nabestaanden die hun levenspartner verloren hebben, geen kinderen hebben of het contact met hun kinderen verloren hebben, of, wat tegenwoordig steeds vaker voorkomt, kinderen in het buitenland hebben. Verder tref ik eenzame mensen aan op de maandelijkse alleenstaandenmiddagen in onze kerk. Deze mensen komen er heel trouw heen en zien er elke maand naar uit omdat ze de hele zondag alleen zijn.

Onze parochie is begonnen met maandelijks een maaltijd te houden in het parochiehuis. Hier mag iedereen heen komen, daar komen het meest alleenstaanden heen. Het is steeds heel snel volgeboekt. De KBO-middagen met kaarten, spelletjes en koffiedrinken voorzien ook in een grote behoefte.

Voor veel ouderen in een verpleeghuis of verzorgingshuis is de maandelijkse H. Mis in het huis of de kapel een hoogtepunt waar ze de hele week naar uitzien.

Af en toe komt er iemand naar me toe om zijn of haar uitvaart te regelen omdat er geen kinderen zijn of directe familie die dat kunnen doen.

Op recepties of bij het koffiedrinken na de H. Mis ga ik bewust bij mensen zitten die alleen zitten of niet deelnemen aan het gesprek aan tafel. Zo kunnen we allemaal iets doen tegen de eenzaamheid in onze maatschappij.

PASTOOR WINFRIED KUIPERS, PAROCHIE CHRISTUS KONING

'Wie zoekt vindt en voor wie klopt doet men open'
(Matteüs 7,8)

SPECIALE LEZERSACTIE

GOLDEN TULIP
AMPT VAN NIJKERK - HOTEL

Hart voor uw zaak!

Laat u verrassen bij het centraal gelegen Golden Tulip Ampt van Nijkerk

Unieke kennismakingsaanbieding! Met de boekingscode WIN1LK ontvangt u naast de best beschikbare prijs van een overnachting (inclusief ontbijt) nu ook een welkomstdrankje bij aankomst en een speciale verrassing bij vertrek.

OVERNACHTEN

VERGADEREN

Golden Tulip Ampt van Nijkerk heeft een nieuw elan. Samen met u willen wij dit vieren door middel van unieke acties. U bent van harte uitgenodigd!

Interesse in de kennismakingsacties? Ik geef u graag een rondleiding, want persoonlijk advies is wel het prettigste!

Met vriendelijke groet, Andrea Wijnand
Andrea.wijnand@goldentulipamptvannijkerk.nl
06 532 271 54 / 033 247 16 16
Berencamperweg 4, 3861 MC Nijkerk

vergaderen • lunchen • dineren • overnachten

Martelaarschap in christelijke zin

Om het einde van het bedevaartseizoen in Brielle te markeren, werd op zaterdag 13 oktober een bijeenkomst gehouden. Pastoor Jack Glas, de custos van het heiligdom, sprak de aanwezigen toe en blikte daarbij terug op het bedevaartseizoen 2018, dankbaar voor de komst van alle pelgrims en de inzet van velen om dit mogelijk te maken.

In de Vespers preekte de bisschop: 'Martelaarschap komt niet voort uit eigen drijfveren, maar uit de kracht van de Heilige Geest. [...] Als we denken aan het martelaarschap in christelijke zin, dan kan dat nooit zonder met ons hart aan te sluiten bij Jezus zelf. Die gekomen is om te dienen. Die zijn leven gegeven heeft als losprijs voor velen. Ook Hij heeft op het kruis gebeden: 'Heer, hebt Gij Mij verlaten?' En ook Hij bad aan de vooravond van zijn lijden: "Mag deze beker aan Mij voorbij gaan." Hij is in de gehoorzaamheid van het geloof en met de grote liefde die Gods Zoon eigen is die laatste stap gegaan.'

'Heel specifiek maakt hun verbondenheid met de eucharistie onderdeel uit van het geloofsgetuigenis van de Martelaren van Gorcum. In dit sacrament komt Jezus werkelijk in ons midden, zijn Lichaam en Bloed, Hij is onze gastheer en ook ons voedsel

wanneer wij de eucharistie vieren. En Hij die beloofd heeft met ons te zijn alle dagen van ons leven, blijft in ons midden aanwezig in het heilig sacrament. Daarvan hebben de Martelaren getuigd en daarvoor hebben ze ook hun leven gegeven toen ze die overtuiging niet hebben losgelaten. En daarom maakt van deze Vesper ook de aanbidding van het Sacrament een moment deel uit. We weten de Heer in ons midden. Hij is net zo dicht bij ons als bij de eerste leerlingen. Net zo dicht bij ons als bij de Martelaren in hun doodsnood.'

Na de zegen met het Allerheiligste, sloot aan het eind van de Vespers de bisschop de grote deur van de Bedevaartskerk en bad: 'Wij bidden U, laat toch, wanneer wij deze deur sluiten, de harten van allen geopend blijven voor uw liefde. Opdat uw kinderen in het voetspoor van de Heiligen in woord en daad mogen getuigen van uw liefde in de wereld.'

3 Noteer in uw agenda!

Zaterdag 11 mei: Opening Bedevaartseizoen

Zaterdag 6 juli: Nationale Bedevaart

Zaterdag 5 oktober: Afsluiting Bedevaartseizoen

Kerkenvisie Ondertekening convenant

Op zaterdag 10 november vond in de Grote of Sint Stevenskerk in Nijmegen de bijeenkomst plaats waarbij het "Convenant inzake de Kerkenaanpak" werd ondertekend in aanwezigheid van onder andere Mr. Drs. I.K. van Engelshoven, minister van Cultuur en Wetenschap.

Het Ministerie van OCW biedt gemeenten vanaf 2019 middelen om integrale kerkenvisies op te stellen. Het doel is een duurzame toekomst bieden voor ons religieus erfgoed. Rotterdam is een van de pilotgemeenten. Als de kerkgebouwen van een gemeente in beeld zijn gebracht, kan per gebouw een 'kerkenpaspoort' gemaakt worden. Dit betekent dat onder andere de cultuurhistorische waarde, de toestand van het gebouw en de mogelijkheden én moeilijkheden bij neven- of herbestemming in kaart gebracht worden die specifiek zijn voor dat gebouw.

'De vrijwillige en onbaatzuchtige inzet van zovelen om kerkgebouwen te behouden is het grootste kapitaal. Tegelijk kunnen we niet zonder de Rijksmonumentale subsidie van de overheid.

Door als katholieke kerk met de burgerlijke gemeenten kerkenvisies uit te werken geven we samen inhoud aan een verantwoord subsidiebeleid', zegt algemeen econoom John Bakker.

Minister Van Engelshoven en Algemeen econoom J. Bakker.

Twee pauselijke onderscheidingen

Voor hun grote verdienste voor Kerk en Samenleving en hun betrokkenheid bij de Raad van Economische Aangelegenheden (REA) in de afgelopen jaren ontvingen dr. S.R.A. (Steven) van Eijck en drs J.J.A.H. (Hans) Klein Breteler op dinsdag 4 december 2018 de versierselen behorend bij de eretekens Pro Ecclesia et Pontifice uit handen van Mgr. J.H.J. van den Hende namens paus Franciscus.

Ridderorde in Brielle

Leden van de Ridderorde van het Heilig Graf van Jeruzalem van de regio Rotterdam bezochten de vestingstad Brielle. Jaarlijks begin juli neemt een delegatie van deze Ridderorde deel aan de Nationale Bedevaart naar de Martelaren van Gorcum. Met dit bezoek werd de kennismaking met de stad en haar historie verder verdiept.

Dat gebeurde op 6 oktober. Het bezoek ving aan in de Bedevaatskerk aan De Rik. Daar werd de delegatie van de Ridderorde, die in Nederland zo'n driehonderddertig ridders en edelvrouwen kent, dieper ingeleid in de gebeurtenissen van 1572. Achter de kerk bevinden zich binnen de overdekte Ommegang, lijnen op de grond die de plek aangeven waar eens de turfschuur van een klooster stond. Hier lieten de negentien priesters en broeders, die twee weken eerder in Gorcum gevangen waren genomen en sinds dat moment waren bedreigd en mishandeld, uiteindelijk het leven. Omdat zij vasthielden aan hun geloof.

In de binnentuin bevindt zich ook een bijzonder koepelvormig Ciborium, dat onlangs is gerestaureerd. Daarachter de vijver, op de plek waar vroeger de visvijver van het klooster was.

Zeehelden

Na dit indrukwekkende bezoek begaf het gezelschap zich naar de stad, waar zij in de raadszaal van het oude stadhuis, nu ook Historisch Museum, en tegen de achtergrond van schitterende schilderijen van Brielse schutterijen, hartelijk werden ontvangen door burgemeester Rensen. Hij schiep een duidelijk beeld van de status van vestingstad Brielle, die rond de Tachtigjarige Oorlog maar liefst drie bekende zeehelden voortbracht: de admiralen Tromp, Witte de With en de iets minder bekende Van Almonde. Net als eerder in de Bedevaatskerk, leidden vrijwillige gidsen de leden in groepjes rond langs de hoogtepunten van het museum. Een korte stadswandeling, met bezoek aan de (nooit in volle omvang afgebouwde, maar daarom niet minder mooie) Sint-Catharijnekkerk, met haar glas-in-loodramen en bijzondere grafmonumenten, gevolgd door de viering van de H. Mis in de bijzondere Waterstaatskerk in het centrum, sloot het programma af. De conclusie is duidelijk: wie meer wil leren over de geschiedenis van de Kerk in onze Lage Landen, mag daarbij "Den Briel" zeker niet overslaan.

BRON: RIDDERORDE VAN HET HEILIG GRAF VAN JERUZALEM

The Passion 2019 gaat naar Dordrecht

Dordrecht vormt op Witte Donderdag 2019 het decor voor The Passion. Met het thema "Je bent niet alleen" legt The Passion dit jaar de nadruk op aandacht voor elkaar. Dit sluit aan bij de aandacht in onze samenleving voor eenzaamheid en de talloze initiatieven om mensen bij elkaar te brengen.

'In een tijd dat steeds meer mensen in alle lagen van onze bevolking zich alleen voelen, brengt het verhaal van The Passion een boodschap van hoop, troost en omzien naar elkaar', aldus de organiserende EO en KRO-NCRV. 'Eenzaamheid verdwijnt daar niet mee, maar we willen wel aandacht geven aan de pijn die het leven soms met zich mee kan brengen en het feit dat we er ondanks alles niet alleen voor staan. We dragen het met elkaar.'

Vicaris-generaal Tjeerd Visser: 'Voorafgaand aan The Passion zal de eucharistieviering van Witte Donderdag plaatsvinden in de H. Antoniuskerk, Burgemeester de Raadsingel 45. We hopen daar vele jongeren te mogen verwelkomen. Over deze viering is binnenkort meer bekend. We weten dat er bussen naar toe zullen rijden vanuit het hele bisdom.' Wil je op de hoogte blijven, houd dan de website van het bisdom in de gaten (www.bisdomrotterdam.nl).

Uw steun
geeft hoop
aan moeder
en kind

Adventsactie komt op voor mensen die leven in mensonwaardige omstandigheden. Ook dit jaar zet de katholieke gemeenschap zich in voor Moeders & Kinderen.

Ga naar onze website en lees hoe u onze vier projecten kunt steunen!

IBAN: NL89INGB0653100000

www.adventsactie.nl

Groot denken. Klein doen.

ADVENTSACTIE

EEN ACTIE VAN STICHTING BVA

Vicariaatsbijeenkomsten

Drievoudige opdracht

In november kwamen penningmeesters, budgethouders en anderen bijeen voor twee vicariaatsbijeenkomsten. Het economaat organiseerde een ontmoeting in Delft op 19 november voor het vicariaat Rotterdam en op 20 november in Zoetermeer voor het vicariaat Den Haag. Beide avonden werden geopend door de regiovicaris, vicaris Egging voor het vicariaat Rotterdam en vicaris Van Deelen voor het vicariaat Den Haag.

Aureel van Wersch van het economaat verzorgde de presentatie en haalde het citaat aan van paus Benedictus XVI op de bisdomwebsite: 'Er is een drievoudige opdracht: verkondiging van het woord van God, viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde. Wat moeten en kunnen we met het oog daarop samen doen? Daar gaat het vanavond over.'

ANBI-status van parochies

Elk jaar moeten parochies voor 1 mei de rekening en verantwoording van het voorgaande jaar bij het bisdom insturen. Algemeen econoom John Bakker benadrukte hoe belangrijk dit is: 'De ANBI-status geeft privileges, zoals belastingaftrek bij giften, maar hij geeft ook verplichtingen.'

Aureel van Wersch presenteerde een financieel overzicht op basis van de gegevens van alle parochies. Van de totale inkomsten komt het grootste deel uit de actie Kerkbalans. Van de uitgaven gaat ongeveer een derde naar personeel en een derde naar de kerkgebouwen. "Weet wat er achter de cijfers zit", benadrukte Van Wersch. "Als u als parochiebestuur een besluit moet nemen, zorg dan dat u weet waar het over gaat."

DocBase

De Nederlandse Bisschoppenconferentie stelde DocBase verplicht voor de ledenadministratie. John Bakker: 'Het is belangrijk landelijk één ledenadministratie te hebben, omdat landelijk afspraken worden gemaakt met de overheid over de AVG en bescherming van privacy en de Sila-koppeling, waardoor verhuizingen en overlijdens van leden worden doorgegeven aan de parochie.' Voor alle parochies zal een conversie worden ingepland vóór juli 2019. Tenslotte werd een overzicht gegeven van de dienstverlening van het bisdom voor parochies. Naast de financieel-administratieve en juridische ondersteuning, zijn dat onder meer de inhoudelijke ondersteuning en toerusting van vrijwilligers en de opleiding van nieuwe priesters en diakens.

Generaties schilderen voor vrede

Aan de Vredesweek 2018 werd in Vlaardingen uitgebreid aandacht besteed. Van 14 tot en met 23 september boden diverse organisaties een programma en hingen de vredesvlaggen trots in veel delen van de stad.

"Generaties schilderen voor vrede" was onderdeel van de Vredesweek. De vijftig 'schilders' waren mensen van alle generaties, oud-Vlaardingers en ook nieuwe Vlaardingers, soms gevlucht uit landen waar de vrede op dit moment ver te zoeken is. Organisator was PAX Ambassade van Vrede Vaardingen, samen met Vluchtelingenwerk.

In de Lucaskerk werd gedurende de gehele vredesweek getekend en geschilderd. Het resultaat, vier grote doeken vol beelden van vrede, toont de droom van vrede in al zijn verscheidenheid. De doeken zijn sindsdien 'op reis' gegaan, de stad door, om daar zo veel mogelijk mensen te inspireren.

BOEKBESPREKING

Nationale Raad voor Liturgie (NRL): Rituele voor eerste heilige Communie

De NRL heeft een rituale samengesteld voor de eerste Communie, met o.a. vieringen voor presentatie en catechese, de viering van het sacrament van boete en verzoening, en de eucharistieviering van de eerste Communie zelf. Ook is voorzien in een doopviering voor kinderen die -op weg naar hun eerste Communie- eerst nog door de doop moeten worden opgenomen in de Kerk. Tevens in bijlage het directorium voor vieringen met kinderen.

Bestellen (39.90 euro) kan via: bestel@rkk.nl

*De redactie wenst u
een Zalig Kerstmis
en een Gezegend 2019*

Geef voor je kerk

Het thema voor Actie Kerkbalans 2019 is 'Geef voor je kerk'. De actieperiode loopt van **19 januari tot en met 2 februari 2019**. In het bisdom Rotterdam is het startmoment voor de Actie Kerkbalans in de H. Joannes de Doperkerk te Katwijk vanaf 12.00 uur. Vele parochies organiseren die dag een eigen startmoment.

Het orgel in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal is in 1997 voor het laatst aangepast en uitgebreid. Een restauratie is noodzakelijk.

Het 'Orgelfonds van de katholieke parochie HH. Laurentius en Elisabeth' wil dit orgel behouden voor de eredienst en concerten.

Uw gift wordt van harte aanbevolen!

NL80 INGB 0008 0214 50
t.n.v. 'Orgelfonds HH. Laurentius en Elisabeth'

**Orgelfonds
HH. Laurentius en Elisabeth**

Lid worden kost weinig en biedt veel

De Katholieke Bond van Ouderen (KBO) is de grootste ouderenorganisatie in Nederland.

KBO Zuid-Holland is één van de 11 provinciale bonden en telt ruim 33.000 leden in 54 plaatselijke afdelingen. Provinciaal en op afdelingsniveau zijn honderden vrijwilligers actief om leden te ondersteunen en het onderlinge contact te bevorderen.

Praktische hulp bieden de Vrijwillige Ouderen Adviseurs die zijn opgeleid om de weg te wijzen in de doolhof van voorzieningen. Anderen helpen bij belastingaangifte, een vertrouwenszaak.

Lid worden van de KBO biedt naast individuele hulp ook gezelligheid, voor wie behoefte heeft aan contacten met gelijkgezinden. Ons magazine informeert de leden over ontwikkelingen op landelijk niveau, waarbij de KBO, vaak samen met andere 50-plusorganisaties, zich sterk maakt voor de belangen van ouderen, op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau.

Hoe sterker de KBO, hoe beter uw belangen worden behartigd!

Inlichtingen en aanmelding: **KBO ZUID-HOLLAND, Eiberplein 1-J 2661 BP Bergschenhoek**

Telefoon: 010-5218299

E-mailadres: info@kbozuidholland.nl | Website: www.kbozuidholland.nl

Benoemingen

- ❖ H.A. van Zoelen is per 10-11-2018 benoemd tot diaken van de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag.
- ❖ S. Lokken is per 10-11-2018 voor 0,5 fte benoemd tot diaken van de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen te Spijkenisse, Brielle, Hellevoetsluis, Rhoon, Hoogvliet en Rozenburg en voor 0,5 fte benoemd tot diaken van de parochie H. Familie te Oud-Beijerland, Achthuizen, Middelharnis, Puttershoek en Oude-Tonghe.

Goedkeuring en zending:

- ❖ Drs. A.J. Halin kreeg per 01-10-2018 goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o.

- ❖ J. Tran MA kreeg per 01-10-2018 goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Theresia van Avila te Dordrecht e.o. voor de duur van 1 jaar.

Eervol ontslag/ontheffing kerkelijke zending:

- ❖ Drs. A.J. Halin kreeg per 01-10-2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker van de parochiefederatie Maria Magdalena te Rotterdam.
- ❖ H.J.M. Borghols kreeg per 01-10-2018 eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening als pastoor (emeritaat) van de parochie Michaël en Clemens te Rotterdam.
- ❖ Mw. B.M.C. Janssens-v.d. Boog kreeg per 01-11-2018 eervol ontslag en

ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster van het Verzorgings- en verpleeghuis WZH, Sammersbrug te Den Haag (vervroegd pensioen).

- ❖ Mw. J.M. Kurstjens-van der Lee MA kreeg per 01-11-2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker van de parochie Sint Christoffel te Rotterdam, Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk en Nieuwerkerk a/d IJssel.
- ❖ A.A. van Kooten kreeg per 04-11-2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in het St. Antonius ziekenhuis te Woerden en het verpleeghuis Careyn Weddesteyn te Woerden (met pensioen + AOW).

Rectificaties

Onze excuses voor de verschrijvingen in Tussenbeide Herfst 2018:

Pag 5, artikel Nationale Bedevaart Brielle is niet geschreven door Daphne van Roosendaal maar door Emy Jansons.

Pag 11, bij artikel Kerkbalans en nalatenschappen is de naam verkeerd geschreven. Dit moet zijn Monique Meeussen (met dubbel s).

IN MEMORIAM

Op dinsdag 2 oktober 2018 is overleden op 96-jarige leeftijd de zeereerwaarde pater

Rutger Antonius Kurvers o.s.a., lid van de Orde der Augustijnen, geboren op 6 mei 1922 te Den Haag en priester gewijd op 25 februari 1966. Pater Kurvers was verbonden met de pastoraal van het bisdom Rotterdam. Hij werd met instemming van zijn provinciaal benoemd tot pastoor van de parochie Emmaus en H. Felicitas te Spijkenisse (16 januari 1977) en vanaf 1 december 1990 tot pastoor van de parochie O.L. Vrouw van Lourdes te Den Haag. Van die taak werd hem op 6 mei 1997 vanwege het bereiken van de canonieke leeftijd eervol ontslag verleend. Na zijn emeritaat bleef hij in Den Haag-Scheveningen wonen en verleende nog vele assistenties. Het bisdom Rotterdam is hem voor deze inzet veel dank verschuldigd. De begrafenis heeft plaats gevonden op zaterdag 6 oktober 2018.

Op 19 oktober 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer

Willem van der Meer, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 27 februari 1948 te Den Haag en priester gewijd op 24 mei 1997.

Na zijn wijding tot diaken op 21 december 1996 werd Willem van der Meer benoemd in de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer. Op 24 mei 1997 tot priester gewijd, werd hij per 1 augustus benoemd tot parochie-vicaris van de parochies HH. Antonius en Bonifatius en O.L. Vrouw, beide te Dordrecht. Per 1 juli 1999 volgde zijn benoeming tot parochie vicaris van de parochiefederatie Levend Water te Reeuwijk, Boskoop en Waddinxveen. Met ingang van 1 april 2008 werd hij benoemd tot pastoor van de samenwerkende parochies op Goeree-Overflakkee; een benoeming die in het kader van Samenwerking Geboden 2 op 1 januari 2010 werd omgezet in een benoeming als pastoor voor de nieuw gevormde parochie H. Familie, omvattende de geloofsgemeenschappen van Goeree-Overflakkee en de Hoeksche Waard. Van deze taak werd hem op 1 augustus 2017 op eigen verzoek eervol ontslag verleend en daarmee tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Pastoor Willem van der Meer heeft zich eenentwintig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid zijn wij hem dankbaar.

Zijn lichamelijke conditie noopte pastoor Van der Meer ertoe de bisschop in 2017 te vragen om ontheffing van zijn kerkelijke zending.

Hij mocht slechts kort van zijn emeritaat en zijn nieuwe woonplek in Den Haag genieten. Desondanks keek pastoor Van der Meer met dankbaarheid terug op de jaren dat hij priester mocht zijn. Bij het ontvangen van de zkenzalving legde hij met vertrouwen zijn leven in Gods hand. Moge God deze harde werker in de Wijngaard van de Heer nu opnemen in het mysterie van eeuwig leven met Hem. De eucharistieviering bij gelegenheid van zijn uitvaart werd gehouden op donderdag 25 oktober 2018 in de HH. Antonius en Lodewijkkerk, Leyweg 926, Den Haag. Aansluitend volgde de bijzetting in het priertergraf op de R.-K. Begraafplaats St. Petrus Banden, Kerkhoflaan 10 te Den Haag.

Op zaterdag 17 november is in Benidorm (Spanje) overleden, de zeereerwaarde heer

Jacobus Antonius Zaal, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 19 augustus 1932 te Roelofarendsveen en priester gewijd op 23 mei 1959. Koos Zaal werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochie H. Martinus te Hillegom (1959), de parochie H. Familie te Rotterdam (1961) en de parochie H. Egbertus te Hoek van Holland (1965). Op 19 augustus 1969 werd hij met instemming van de bisschop van Rotterdam benoemd tot aalmoezenier bij de Koninklijke Luchtmacht en kreeg hij eervol ontslag uit zijn parochiële benoeming. Op 1 september 1987 ging hij met pensioen bij de Koninklijke Luchtmacht. Vanaf november 1987 woonde hij om gezondheidsredenen in Benidorm, Spanje. Daar zette hij zich naar vermogen als priester in.

Pastor Zaal heeft zich negenenvijftig jaar als priester van het bisdom Rotterdam ingezet. Voor zijn inzet en betrokkenheid is het bisdom hem dankbaar.

De crematie heeft inmiddels plaats gevonden. Op zaterdag 24 november werd hij herdacht in de kerk van Nuestra Señora del Mar te Benidorm.

Op 23 november 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer

Nicolaas Johannes Petrus Blaauwhof, priester van het bisdom Rotterdam, lid in de Orde van Oranje Nassau, drager van de Erasmuspenning van de gemeente Rotterdam, geboren op 4 mei 1931 te Zoetermeer en priester gewijd op 31 mei 1958.

Pastoor Blaauwhof werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochies H. Laurentius te Stompwijk (1958), O.L. Vrouw Hemelvaart en H. Joseph

te Leiden (1959) en H.H. Antonius en Cornelius te Den Hoorn (1965). In 1960 werd hij tevens benoemd tot geestelijk adviseur van de Nederlandse Katholieke Bond van Kapperspersoneel St. Cosmas, afdeling Leiden. In 1972 werd hij benoemd tot pastoor in de parochie H. Familie te Den Haag en in 1974 tot pastor in de parochie O.L. Vrouw Visitatie te Schiedam. Op 1 november 1977 werd hij benoemd tot pastor-deservitor van de parochie H. Paulus te Rotterdam-Schiebroek en op 31 mei 1983 werd hij van die parochie tot pastoor benoemd. Met ingang van 1 januari 2003 werd deze benoeming in het kader van de beleidsnota Samenwerking Geboden 2 omgezet in een benoeming tot lid van het pastoraal team van de nieuwe parochie De Vier Evangelisten te Rotterdam. Op 4 mei 2006 werd hem wegens het bereiken van zijn canonieke leeftijd eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam en ging hij met emeritaat. Pastoor Blaauwhof heeft zich zestig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid zijn wij hem dankbaar. Pastoor Blaauwhof was met hart en ziel priester en een man van groot geloof. Hij heeft op meerdere plaatsen veel mensen gediend en uiteindelijk in Schiebroek als herder zijn kudde gevonden. Hij was toegewijd en volhardend en heeft er zorg voor gedragen dat de kerk van Schiebroek werd verrijkt met kleurrijke vensters op geloof en stad. De eucharistieviering bij gelegenheid van zijn uitvaart werd op zaterdag 1 december 2018 gehouden in de kerk van de H. Antonius van Padua, Kerkstraat 53 te Lepelstaart, waarna de begrafenis volgde op het parochiekerkhof aldaar.

Op 26 november 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de eerwaarde heer

Philippus Nicolaas Hendrikus van Ruijven, diaken van het bisdom Rotterdam geboren op 21 juli 1934 te Rijswijk en diaken gewijd op 27 november 1982.

Flip van Ruijven werd na zijn wijding tot diaken benoemd in de parochies H. Jeroen en H. Gerardus Majella te 's-Gravenhage. Op 1 maart 1999 volgde zijn benoeming ten dienste van de Vincentius Vereniging 's-Gravenhage. Die benoeming werd in oktober 2003 omgezet tot een benoeming voor de stichting Leergeld. Uit deze functie werd hem in oktober 2006 eervol ontslag verleend en daarmee tevens eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet als diaken zijn wij Flip van Ruijven veel dank verschuldigd. Ook na zijn

emeritaat bleef hij als diaken assistenties verlenen, zowel in 's-Gravenhage als in Rotterdam.

De eucharistieviering bij gelegenheid van de uitvaart werd op maandag 3 december 2018 gehouden in de kerk H. Bonifatius, Van Vredenburgweg 69 te Rijswijk.

COLOFON

Tussenbeide is de nieuws- en informatiekraant van het Bisdom Rotterdam. Het blad verschijnt onder verantwoordelijkheid van de afdeling Pers en Communicatie.

Hoofdredactie: Francis Wout
Redactie: Ted Konings, Monique Meeussen, Frits Vermeulen, Jolanda de Wolf

Aan dit nummer werkten verder mee: Bisschop J. van den Hende, rector Walter Broeders, pastoor Rochus Franken, pastoor Huub Flohr, pastoor Jaap van der Bie, pastoor Winfried Kuipers, diaken Dick Vrijburg, Annemieke de Jong, Jan Maasen, Desiree Bühler, Daphne van Roosendaal, Gieta Jaggan, Joke Laan, Ella Feijen, Daphne van Hoesel, Esther van Berkel, Bovenwijs/Steven van der Kwartel, en Roland Enthoven en Caroline Wenting (Aartsbisdom), Emy Jansons, Marc Schaap, Maaïke Koster, Fred Groot, Agnes Bol, Celine Timmerman en DCI-leden: Wilbert van Erp, Tom Boesten, Frank Swagemakers en Johan van Dooremalen.

Fotografie: Peter van Mulken, Maaïke Koster, Jaap Broekhuizen, Frans Kleisterlee, Ronald Dits, Caroline Wenting (Aartsbisdom), Astrid van der Valk, Studio Graafland/Basisschool RK. De Horizon, Cordaid Benno Neeleman, Ted, Jansen, Johan Willems.

Redactie en abonnementenadministratie: Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam
T: 010 - 281 51 71, Fax: 010 - 436 71 90
E: tussenbeide@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl
IBAN: NL30INGB0000464304

Vormgeving en drukkerij: Halewijn NV, Halewijnlaan 92, B-2050 Antwerpen

Abonnementen: € 1,50 per jaar (voor parochies)
€ 10 per jaar (individueel abonnement incl. porto)
Abonnementen kunnen elk gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd, tenzij minimaal vier weken voor het verstrijken van de abonnementsstermijn schriftelijk wordt opgezegd.

Advertenties: Borgerpark Media
Lydia Bevers, Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
T: 0475 - 711 362
E: info@borgerparkmedia.nl
I: www.borgerparkmedia.nl

Overnemen: Artikelen uit Tussenbeide mogen met bronvermelding, vrij worden overgenomen in parochiebladen. Illustraties en foto's mogen alleen worden gebruikt als vooraf toestemming is verleend door de redactie.

Jongeren in synode: 'We willen meedoen'

De bisschoppensynode over jongeren, geloof en onderscheiding van de roeping vond plaats van 3 tot 28 oktober in Rome. Mgr. De Jong nam hieraan deel namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie. Hij geeft kort zijn indruk.

'De jongeren lieten hun "approval" tijdens de synode heel duidelijk merken. Soms wat meer, soms wat minder', vertelt Mgr. De Jong. 'Je merkte dat er interactie was, ook in de wandelgangen, tijdens hun interventies. Er was ook veel inbreng tijdens wat de "presynode" van jongeren wordt genoemd, via een internet-enquête en de informatie die via de bisschoppenconferenties was verzameld.'

Nieuwe inzichten

'De jongeren zeiden: neem ons serieus. We zijn niet alleen een object van pastorale aandacht, maar we willen meedoen.

Dat betekent dus ook dat je ze in de digitale wereld moet ontmoeten. Ze vragen enerzijds liefde en anderzijds zeggen ze: we hebben zo veel in huis, we willen er met jullie voor gaan.'

'Wij moeten niet alleen de jongeren vergezellen en begeleiden op hun weg. Zij begeleiden ons ook. We hebben elkaar nodig. Ik hoop dat de jongeren leren van de wijsheid van de ouderen. En dat de ouderen leren van de frisheid en de nieuwe inzichten en de innovatiekracht van de jongeren.'

Desiree Bühler, medewerker Jongerenpastoraat en kapelaan Daan Huntjens hebben drie bijeenkomsten gehouden met twaalf jongeren over de synode. Zij maken daarvan een schriftelijke rapportage die zij eind december aan Mgr. Van den Hende en vicaris Tjeerd Visser zullen overhandigen.

Lees meer op rkkerk.nl.

NIEUW

Een plaats waar je God ervaart

'Begin dit jaar mocht ik een 26 daagse voellocht maken van Pieterburen naar Maastricht. Tijdens deze locht heb ik God van heel dichtbij mogen ervaren. In de natuur en los van het dagelijkse leven liep God naast mij. Waar ik nooit zomaar begin te zingen, liep ik tijdens mijn voellocht geregeld hardop te zingen. 'Laudato Si o mi signore' was een van mijn favorieten.'

'Dok bidden is voor mij iets wat altijd moeite kost, niet goed wetende hoe en wat te bidden ben ik meestal maar gewoon stil, maar hier in de natuur kwamen de woorden in mij op. Ik loofde God zoals ik hem nog nooit geloofd had en dit vulde mij met vreugde en liefde. Het was goed wat ik deed en het is goed wat ik nog ga doen, want God loopt met mij mee.', aldus Maaïke Koster.

Heb jij een foto van een plek waar je God ervaart? Stuur deze dan naar d.buhler@bisdomrotterdam.nl en schrijf er een kort stukje bij met waarom en waar je deze foto hebt gemaakt.

Ga JIJ mee op het Zomerkamp?!

Het bisdom Rotterdam organiseert elke zomer een Kinderkamp, een Tienerkamp en een Jongerenkamp. Komend jaar komt daar een 18+-kamp bij.

Samen met enthousiaste leiding en deelnemers uit het hele bisdom beleven de deelnemers een week vol sport en spel, ontspanning, lol, inspiratie en geloof! Weet je uitgenodigd.

Tijdens de kampen delen we het geloof met elkaar. Dit doen we aan de hand van een thema uit de Bijbel. Afgelopen zomer was dat: "Zegt het voort!" over de roeping van Paulus. Tijdens de kampweek bereiden de kinderen en jongeren, met elkaar en met de leiders een viering voor, die meestal midden in de week wordt gehouden. De Zomerkampen zijn de plek om nieuwe vrienden te maken en oude te ontmoeten.

Enthousiast geworden? Komend jaar zullen de kampen plaatsvinden van 20 tot en met 27 juli. Het zomerkamp voor jongvolwassenen is van 24 tot en met 31 augustus. Dus wat te doen? Schrijf je in! Mochten de financiën een probleem zijn, dan zijn er via de caritastinstellingen van de parochies mogelijkheden voor een financiële tegemoetkoming.

Inschrijven voor de Zomerkampen kan door middel van een formulier op de pagina www.bisdomrotterdam.nl/zomerkampen. Op deze site vind je ook nog meer informatie over de kampen.

ESTHER VAN BERKEL

Op naar Ameland

Daar wil je bij zijn!

Wereldjongerendagen, maar dan in een mini-formaat. Dat is het idee achter WJD@Home, een jongerenweekend op Ameland dat de gelegenheid biedt om mee te leven met de Wereldjongerendagen in Panama.

WJD@Home vindt dus net als het evenement in Midden-Amerika, plaats in het laatste weekend van januari. Een weekend om oude vrienden van eerdere WJD's weer te ontmoeten en nieuwe vrienden te maken, zo schetst de organisatie.

Of je nu een 'diehard' katholiek bent of vooral twijfelt en zoekt, voor iedereen kan deelnemen aan de WJD@Home een inspirerende ervaring zijn. "Je ontmoet jongeren die, net als jij, willen groeien in geloof."

College Tour

Het programma is heel gevarieerd en voor ieder is er een inspirerend aanbod. Er is gelegenheid om met elkaar in discussie te gaan over thema's die jezelf van tevoren kunt opgeven. Dat gebeurt tijdens het programmaonderdeel College Tour. Naast verdiepende zijn er ook creatieve workshops. Uiteraard is er ook tijd voor ontspanning, met het strand nabij.

Mgr. Van den Hende en Mgr. Van den Hout, bisschop van Groningen-Leeuwarden, gaan het hele weekend mee en geven catechese. Ze vieren met de deelnemers de eucharistie en begeleiden hen op de Avond van Barmhartigheid.

Het bisdom Rotterdam zorgt voor busvervoer, naar en van Holwerd, waar de boot naar Ameland afvaart. De bus zal op de stations van Rotterdam, Dordrecht en Den Haag stoppen. Deelname aan het weekend kost, inclusief vervoer, € 75,-.

Voor meer informatie facebookpagina Jongerenpastoraatbisdomrotterdam of www.jongkatholiek.nl. Opgeven kan via info@jongkatholiek.nl. DESIREE BÜHLER

Wie nog vragen heeft, neemt contact op via d.buhler@bisdomrotterdam.nl.

De BAR: voor jongeren met bestuurlijke ambitie

De bestuurders van de Kerk van de toekomst opleiden. Die ambitie ligt besloten in het initiatief van Martijn Erkens en Ruud Vink, de BAR.

Een tiental enthousiaste jongeren leerde op 28 oktober meer over de organisatie van de kerk. Juriste Marieke Wijnveld nam hen mee in de kerkelijke reglementen en samen behandelden ze cases die parochiebestuurders maandelijks tegenkomen.

De avond werd georganiseerd door de Bestuursacademie Rotterdam, kortweg BAR. Deze is onderdeel van een groter programma dat jongeren voorbereidt op een bestuursfunctie in een parochie.

De BAR is door Erkens en Vink opgezet in nauwe samenwerking met het bisdom Rotterdam. "We zien dat veel besturen bestaan uit vrijwilligers die ouder zijn dan vijftig jaar. Jongeren vinden hier slechts mondjesmaat aansluiting bij", aldus Erkens. "Wij voelen het als onze verantwoordelijkheid om hier een antwoord op te vinden." De BAR wil ouderen uitdagen hun kennis te delen

en jongeren om zich te oriënteren op de mogelijkheden en eisen die er zijn om zich in te zetten voor de Kerk, ook als bestuurders.

Iets voor jou?

De BAR biedt een programma dat uit drie soorten activiteiten bestaat. Er zijn netwerkbijeenkomsten die tot doel hebben om jongeren met elkaar in contact te brengen. Ook zijn er colleges waarin deelnemers actief aan de slag gaan met stof die relevant is voor de uitvoering van bestuurlijk werk in de Kerk. Verder kunnen jongeren zich concreet inzetten in parochies door het uitvoeren van projecten en al doende te leren. Erkens: "Door de combinatie van activiteiten kan gebouwd worden aan een steviger bestuurlijk fundament voor de Kerk van morgen."

Meer informatie? Neem contact op met Martijn Erkens via martijn.erkens@gmail.com.

